

Stine Rosenlund Hansen

Ph.d. studerende. Aalborg Universitet

Mette Vang Mikkelsen

Ph.d. studerende. Aalborg Universitet

Bent Egberg Mikkelsen

Professor i Ernæring og Offentlig mad og Fridas forsknings-
koordinator. Aalborg Universitet

DET MENER JEG ...

Madpakken er på vej ud

Og nye madordninger er på vej, hvor Alle Børn Spiser modellen er på vej frem

Danmark har traditionelt været et madpakkernes land. Men med de nye regler for frokostordninger i dagtilbud fra 2009 har kommuner og forældrebestyrelser i landets dagtilbud kunne vælge om de vil have en kollektiv madordning for ALLE børnene. Og selvom ordningerne primært er udbredt i vuggestuer og aldersintegrerede institutioner og selvom forældrene stadig skal betale for maden så er Danmark for alvor på vej mod svenske tilstande – den såkaldte Alle Børn Spiser model. Mange forældre vil nemlig gerne betale for en ordning - hvis de vel at mærke får sundhed og maddannelse med i købet. Men der er stor forskel på simpel bespisning og aktiv madpædagogik. Madordningerne har nemlig et potentiale til at

øge børns maddannelse og lyst til at spise mere varieret. Men det kræver en aktiv mad og måltidspolitik og et tæt samarbejde mellem pædagoger og madprofessionelle. Det er et af hovedbudskaberne i forskningsprogrammet Frida (Frokostordninger i Dagtilbud) som Aalborg Universitet med støtte fra Nordeafonden netop har afsluttet. Frida projektet peger blandt andet på at måltidet ind i mellem kan blive opfattet som et pusterum fra de pædagogiske aktiviteter, frem for at være en situation for pædagogisk refleksion og diskussion. Risikoen er, at det ofte er pædagogernes egen mad og måltidskultur, der er styrende for de daglige måltider. Danmark har en af verdens mest veluddannede professioner og pædagogerne

viser stort overskud, til trods for dårlige normeringer. Men undervisning vedrørende mad og måltider er med enkelte undtagelser fraværende på pædagoguddannelsen. Der er mangel på metoder til at tale om maden, uden at det bliver dogmatisk og ofte bliver argumentet om at maden skal spises, fordi den er sund meget fremherskende. Der er altså brug for, at måltiderne bliver taget alvorligt og sættes på den pædagogiske dagsorden. Et af de områder, der fylder meget både i de praktiske måltider og i diskussionerne om madordninger, er kræsenhed og udvikling af børns præferencer. Ofte er madordningerne ambitiøse og stræber efter at servere varieret og udfordrende mad i modsætning til den klassiske madpakke. Men

for mange børn er det enormt grænseoverskridende at blive presset til at spise mad de ikke har lyst til. Derfor er det vigtigt at tilsætte en passende mængde tålmodighed og respekt for den enkeltes grænser, når der eksperimenteres med variation og smage. Ved frokostbordet er der ofte både madglade børn og mere skeptiske børn, og det kan være en god ide at servere maden for de madglade først, så de andre børn oplever, at det ikke er farligt at spise maden. Madordningerne tilbyder således nogle andre muligheder for at arbejde med kræsenhed og præferencer, end madpakken gør. Madpakkemåltidet skaber desuden mange individuelle regler, som ikke på samme måde er til stede i madordningsmåltiderne. Fx skal rugbrødet

spises før figenstangen, for nogle er riskiks et no-go og for børn med anden etnisk baggrund kan pædagogernes forkærlighed for rugbrød være forvirrende i forhold til deres families madkultur. Den fælles mad, der serveres med madordninger, skaber i stedet ensartede regler og muligheder for alle ved bordet og med en madordning bliver tendensen til individualisering derfor mindre. Madordninger er dermed mere end et spørgsmål om, at børnene bliver sunde og mindre kræsne. Selve måden, man spiser sammen på, har også stor betydning for den samlede oplevelse af måltidet. Bordskik kan fylde meget ved bordet og hvis måltidet kommer til at handle for meget om regler og normer, kan det fjerne nydelsen ved at spise.

At åbne op for en mere legende tilgang til maden og måltidet kan understøtte lysten til at spise og behøver ikke havne i rent kaos. I dag er der utrolig mange dagsordener på spil i de daglige måltider, som kan ende i ren dannelse og sundhed. Men en meget væsentlig del af et godt måltid er selve atmosfæren, den stemning der skabes, når vi spiser sammen og her kan for meget opmærksomhed på bordskik, sundhed og kræsenhed hurtigt komme til at ødelægge hyggen, de gode ritualer og glæden ved at spise. Det er derfor nødvendigt, at diskussionerne omkring mad og måltider ikke kun omhandler sundhed og maddannelse, men at selve måltidsnormerne i lige så høj grad bliver et emne for pædagogisk refleksion.

Af Claus Niller, rektor
Roskilde Katedralskole

Claus Niller

DET MENER JEG ...

Roskilde Festivals DNA

For godt en måned siden afviklede organisationen Roskilde Festival en af de mest vellykkede festivaler i Festivalens snart 45 årige historie. Hvad er det der gør Roskilde Festival til en enestående begivenhed, der år efter år tiltrækker over 100.000 gæster og rejser mange millioner til velgørende formål? Jeg har deltaget i samtlige Roskilde Festivaler siden 1971 og har i mange år arbejdet som frivillig i organisationen. Min opgave er nu – sammen med et team af engagerede frivillige – at vise rundt på pladsen for særligt indbudte gæster og samarbejdspartnere og i den forbindelse fortælle om det enestående arrangement Roskilde Festival er. I forbindelse med rundvisningerne bliver vi ofte stillet spørgsmålet: hvad er det Roskilde Festival kan som normale arbejdspladser ikke kan?

Hvad får 30.000 frivillige til at knokle i døgndrift for et gratis armbånd, nogle få spise- og drikkeklip og en t-shirt? Svaret er enkelt. Vi gør det, fordi vi oplever, at vi sammen er med til at gøre en forskel. Og vi arbejder hårdt på at løse de udfordringer, der hele tiden opstår i så stor en organisation. Det hele er baseret på frivillighed og engagement, tilsat en god portion erfaring og ledelse med blik på de særlige udfordringer der ligger i at lede frivillige. Det kendetegner hovedparten af de 30.000 frivillige, at de grundlæggende har den opfattelse at "uden mig – ingen festival". Det giver organisationen et helt fantastisk drive. Dertil kommer, at arbejdet giver mening. Vi gør det, fordi vi er med til at skabe et kulturarrangement, der har stor værdi for rigtig mange mennesker

og i processen tjener mange penge til velgørenhed. Alle frivillige ved at overskuddet går til velgørenhed til forskel fra vores dagligdag hvor vi knokler i private virksomheder for at tjene penge hjem til aktionærer eller i den offentlige sektor med evindelige sparekrav og service forringelser. Det er årsagen til, at man blandt de frivillige oplever en utrolig grad af vilje til at løse ethvert opstået problem – stort som lille. Da jeg under sommerens festival viste topledelsen fra et af Danmarks største pengeinstitutter rundt på pladsen og fortalte om organisationen, henvendte en af topcheferne til mig med et problem: Var der et sted, han kunne købe et par sokker? Han var kommet hjemmefra tidligt om morgenen med bare fødder i et par sko der gnavede i varmen og med udsigten til en spoleret

koncert med Paul McCartney lurende lige om hjørnet. Det løste jeg med et enkelt telefonopkald og en af mine medfrivillige donerede et par rene sokker til vores nødlidende gæst. Eksemplet er måske banalt. Men det udtrykker det fokus på at løse ethvert problem, der eksisterer i alle afkroge af organisationen Roskilde Festival. Her møder man aldrig holdningen "hvad rager det mig – det må andre tage sig af". Det der derudover er unikt ved Roskilde Festival er, at organisationen samtidig har en holdning til arrangementet. En holdning der dybest set går ud på at ville udfordre og bevidstgøre sine gæster. Festivalen gør f.eks. en stor indsats for at skabe bevidsthed omkring håndtering af affald. Således har man i år i samarbejde med Vallekilde

Højskole skabt et særligt campingområde, hvor publikum medvirker til indsamling og sortering af affald. Området rummede 4.000 gæster, men langt flere gæster havde ansøgt om at deltage i netop denne del af Festivalen. Festivalens holdninger giver genlyd over hele Europa og var ifølge det anerkendte engelske musiktidsskrift MOJO årsagen til, at sir Paul McCartney valgte at spille på årets Roskilde Festival. Ifølge MOJO kontaktede sir Paul McCartney selv Roskilde Festival med henblik på at få lov til at spille på den velrenommerede non-profit festival. Det var måske så også grunden til at sir Paul McCartney var så engageret ved hans koncert lørdag aften på årets festival. Engagementet smitter! I tilgift giver Roskilde Festival den bedste uformelle

erhvervsuddannelse, man kan få. Man lærer at arbejde sammen med folk med forskellig baggrund om vidt forskellige opgaver, og man lærer at løse udfordringerne her og nu. Her er der intet, der kan vente til i morgen. Det kræver handlekraft og det kræver tillid til dine medfrivillige. Den findes fordi formålet er fælles og fordi vi har en fælles bevidsthed omkring det. Vi vil alle det samme: nemlig at skabe en unik oplevelse for 100.000 gæster og sikre det bedst mulige overskud til velgørenhed. Alle organisationer kan lære noget af Roskilde Festival. Grundlæggende handler det om fælles bevidsthed om organisationens formål og sikre en bevidsthed om, at vi alle er vigtige medspillere i realiseringen af dette mål.